

REGERINGSKANSLIET

U2014/240/JÄM

27 augusti 2014

Utbildningsdepartementet

Sveriges uppföljningsrapport utifrån Pekingplattformen som antogs på FN:s fjärde kvinnokonferens (1995)

Uppföljningen täcker perioden
mellan 2009–2014

Del 1: Överblick och analys av framgångar och utmaningar sedan 1995

Framgångar sedan 1995

Målen för jämställdhetspolitiken har varit stabila över tiden. De mål som beslutades av riksdagen 1994 gällde fram till 2006, trots mellanliggande riksdagsval och regeringsskiftet. År 2006 beslutade riksdagen om ett nytt övergripande mål för jämställdhetspolitiken: Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2005/06:155) Målet kvarstår än i dag. Fyra delmål är vägledande för regeringens insatser inom jämställdhetspolitiken: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Inom vissa områden har samhällsutvecklingen tagit stora steg framåt sedan 1995, inom andra har utvecklingstakten varit betydligt lägre och stora utmaningar kvarstår fortfarande. I det följande redovisas några av de större dragen i utvecklingen sedan 1990-talet.

Ökad kvinnorepresentation sedan 1990-talet

Ett område med en markant positiv utveckling sedan 1990-talet är fördelningen av makt och inflytande inom politiskt valda församlingar. Vid riksdagsvalet 1991 minskade för första gången andelen kvinnor i riksdagen sedan 1929 (från 38 procent till 33 procent). Detta ledde till kraftiga reaktioner i kvinnorörelsen och en grupp feminister bildade nätverket "Stödstrumporna", som bl.a. hade som mål att påverka partierna inför valet så att kvinnorepresentationen ökade.¹ Stödstrumporna fick stor uppmärksamhet och under de följande åren pågick en intensiv samhällsdebatt om jämställdhetsfrågor. Flera riksdagspartier valde att arbeta aktivt för att öka kvinnorepresentationen inom sina organisationer och vid valet 1994 ökade återigen kvinnorepresentationen i riksdagen. Mot bakgrund av de politiska partiernas interna utvecklingsarbete ökade även kvinnorepresentationen i kommuner och landsting.

I dag har de flesta politiska partier nomineringslistor där varannan kandidat är kvinna respektive man. Denna utveckling har åstadkommits på frivillig väg, dvs. utan tvingande lagstiftning om t.ex. kvotering. Sedan 1994 har kvinnorepresentationen utvecklats positivt med undantag för valet 2010 då kvinnorepresentationen i riksdagen backade något från 47 procent till 45 procent.

Andra framsteg i arbetet med ökad kvinnorepresentation utgörs av resultaten inom det statliga området. Sedan 1990-talet har ett systematiskt arbete bedrivits för att åstadkomma en jämnare

¹ Se bl.a. avhandlingen Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv – nationell och lokal nivå av Jessica Wide, Umeå universitet (2006).

könsfördelning i de styrelser, statliga bolagsstyrelser, kommittéer och myndighetsledningar som utses av regeringen.

	Myndigheters styrelser		Ordföranden i myndighetsstyrelser	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
1996	43	57	29	71
2013	48	52	41	59

Källa: Prop. 1997/98:1 utgiftsområde 14 och prop. 2013/14:1 utgiftsområde 13.

	Ledamöter i kommittéer (inkl. ordförande)	
	Kvinnor	Män
1996	38	62
2013	42	58

Källa: Kommittéberättelse 1996 skr. 1995/96:103 och Kommittéberättelse 2014 skr. 2013/14:103.

	Myndighetschefer	
	Kvinnor	Män
1994	20	80
1997	23	77
2006	33	67
2013	45	55

Källa: Budgetpropositionen och bet. 1995/96:AU1.

Även när det gäller de statligt helägda bolagen har regeringen arbetat aktivt med att förbättra könsfördelningen i styrelserna så att den i dag är 50 procent kvinnor och 50 procent män. Politiken har således gått före andra samhällsområden om man ser till den kvantitativa jämställdheten.

	Statligt helägda företag			
	Styrelseledamöter		Ordförande	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
1999	28	72	-	-
2001	37	63	-	-
2008	49	51	33	67
2013	50	50	41	59

Källa: Skr. 1999/2000:24 och SCB:s skrift På tal om kvinnor och män aktuella år.

Ett område där utvecklingen har varit mer blygsam är fördelningen av makt och inflytande inom den privata sektorn, i styrelser och på ledande positioner inom företagen. Även om andelen kvinnor i de börsnoterade företagens styrelser har ökat sedan 1990-talet, råder det fortfarande en stark mansdominans i företagsledningarna (se vidare del 4 strategiska utmaningar).

Män tar ett större ansvar för hem och barn

Utvecklingen har gått i mer jämställd riktning när det gäller fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. De tre tidsanvändningsstudier som har genomförts av Statistiska centralbyrån (SCB) sedan början av 1990-talet visar på gradvisa förskjutningar i tidsanvändningen, där trenden är att kvinnor ökar sitt betalda arbete och män ökar sin andel av det obetalda arbete som utförs i hushållen.

Nyttjandet av föräldraförsäkringen har också förändrats i mer jämställd riktning. De reformer som genomförts i föräldrapenningen sedan 1990-talet har haft betydelse för resultatet. I dag kan föräldrapenning betalas ut för totalt 480 dagar, där ersättningen för 390 dagar baseras på den sjukpenninggrundande inkomsten och resterande dagar ersätts enligt lägstanivån. Vid gemensam vårdnad om barnet tilldelas föräldrarna hälften av dagarna var, men kan överföra föräldrapenningdagar till den andra föräldern, förutom 60 dagar på sjukpenningnivå som är reserverade för respektive förälder. Dessa icke överförbara månader brukar kallas för ”pappamånader”, men är lika stor utsträckning ”mammamånader”. Den första månaden (30 dagar) infördes 1995 och den andra månaden 2002.

Pappornas uttag av föräldrapenning har i stort sett följt förändringen i lagstiftningen. Pappornas uttag av föräldrapenning var ca 25 procent av det totala antalet föräldrapenningdagar som betalats ut under 2013. Pappors andel av utbetalade föräldrapenningdagar har ökat mellan 2000–2012 från 12 till 24 procent. Det är vanligare att pappor tar ut föräldrapenning när barnet hunnit bli något äldre. Av fyraåringar födda 1999 hade 22 procent en pappa som tagit ut mer än 60 dagar, jämfört med fyraåringar födda 2008 där 46 procent av papporna tagit ut mer än 60 dagar.

Vid införandet av den första reserverade månaden ökade andelen pappor som använde föräldrapenning från 44 till 77 procent, medan andelen mammor som använde föräldrapenning var oförändrad. De grupper som ökade sitt uttag mest var de där relativt få pappor använt föräldrapenning före det att reformen infördes, bl.a. pappor med låg inkomst, pappor med förgymnasial utbildning och pappor födda utomlands. Införandet av den första månaden hade således en utjämnande effekt mellan olika grupper av pappor. Den andra reserverade månaden minskade också den relativa skillnaden mellan kvinnors och mäns föräldrapenninguttag, men både pappors och mammors uttag ökade då reformen också innebar en utökning med en månad av föräldrapenningen. Den andra månaden hade emellertid inte den utjämnande effekt mellan olika grupper av pappor, så som den första hade.²

---

² Ett jämställt uttag? Reformen inom föräldraförsäkringen (Inspektionen för socialförsäkringen, rapport 2014:4).

Utvecklingen har sålunda gått i positiv riktning, men i långsam takt. Regeringen införde den 1 juli 2008 en jämställdhetsbonus för att ge föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament till att fördela föräldraledigheten mer jämlikt samt att även förbättra förutsättningarna för en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden. Utvärderingar av effekterna av jämställdhetsbonusen har visat att bonusen hittills har haft begränsad effekt på mäns uttag av föräldrapenning.

Omfattande reformer för att bekämpa mäns våld mot kvinnor

Betydande reformer har genomförts sedan slutet av 1990-talet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och prostitution. Den s.k. kvinnofridsreformen bestod bl.a. av förändrad och ny lagstiftning, förebyggande åtgärder och bättre bemötande av utsatta kvinnor. Under 1998 satsade regeringen 41 miljoner kronor på kvinnofridsreformen. En ny bestämmelse infördes i brottsbalken om grov fridskränkning respektive grov kvinnofridskränkning. Kvinnofridskränkningens brott fokuserar på upprepade straffbara kränkningar som en man begår mot en kvinna i en nära relation. Avsikten är att det straffrättsligt ska ses allvarigare på gärningar som utgjort led i en systematisk kränkning av närstående. Våldtäktsbrottet utvidgades. Socialtjänstlagen fick en ny bestämmelse om att socialnämnden har en skyldighet att verka för att kvinnor som utsätts för våld i sitt hem får stöd och hjälp för att förändra sin situation. Begreppet kvinnlig omskärelse ersattes av könsstympling i lagen, samtidigt som straffet skärptes. Lagstiftning och insatser på området har därefter fortsatt att utvecklas.

Köp och försök till köp av sexuella tjänster förbjöds då prostitution medför allvarliga skador för både enskilda och samhället. Att sälja sexuella tjänster kriminaliserades inte, vilket är viktigt för att kvinnor och män i prostitution ska kunna söka hjälp.

Jämställdhetslagen skärptes avseende sexuella trakasserier.

En rad sociala och rättsvårdande myndigheter fick olika typer av uppdrag i syfte att konkretisera deras ansvar och skyldigheter att vidta åtgärder. Uppdragen var långsiktiga och syftade till att förändra myndigheternas ordinarie verksamhet. Uppdragen pågick mellan 1998–2003.

Mäns våld mot kvinnor fortsätter i Sverige, liksom i andra länder, att vara en stor utmaning och ett allvarligt samhällsproblem (se vidare del 2D respektive del 4).

Jämställdhetsintegrering

Sedan 1994 har jämställdhetsintegrering varit regeringens huvudsakliga strategi för att genomföra jämställdhetspolitiken. Strategin innebär att jämställdhet införlivas i alla politikområden och i alla led av beslutsfattande, planering och genomförande av politiken. Sedan 1994 har strategin utvecklats och tillämpats på olika områden och i olika

verksamheter. Viktiga insatser har varit att införa regler om könsuppdelad statistik i den officiella statistiken, satsningar på jämställdhetsarbetet i kommuner, landsting och på regional nivå, satsningar på utbildning av politiker och tjänstemän i offentlig förvaltning, metodutveckling och framtagande av strategier för genomförande och uppföljning. Sedan 1994 finns särskilda experter på regional nivå i de 21 länsstyrelserna vars uppgift är att utifrån de nationella målen för jämställdhetspolitiken främja jämställdhetsarbetet i länen. Arbetet med jämställdhetsintegrering utvecklas vidare i del 2, H institutionella mekanismer för att främja jämställdhet och även i Sveriges förra rapport.

De framgångar som lyfts fram här har haft stor betydelse och står för olika skiften i synen på svensk jämställdhetspolitik. Dessa framgångar har även haft konsekvenser för den praktiska tillämpningen av jämställdhetspolitiken. Det återstår dock mycket arbete för att bibehålla och flytta fram positionerna ytterligare utifrån de resultat som hittills har nåtts.

Återstående utmaningar på området beskrivs i del 4.

Ekonomiska resurser för att skynda på utvecklingen

Anslaget för jämställdhetspolitiken tillfördes 1,6 miljarder kronor för perioden 2006–2010. För perioden 2011–2014 tillfördes 970 miljoner kronor. De tillförda resurserna under de senaste mandatperioderna har till störst del inriktats på att bekämpa mäns våld mot kvinnor och på att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering på nationell, regional och lokal nivå. Men insatser har även genomförts inom andra områden.

Vid sidan av de resurser som specifikt allokerats för jämställdhetspolitiken, har regeringen även fördelat resurser för insatser för att främja jämställdhet inom andra departements områden, såsom t.ex. Näringsdepartementet, Socialdepartementet och Justitiedepartementet.

Dialog med civilsamhället

Sedan 1982 finns ett jämställdhetsråd som sammankallas av jämställdhetsministern. Rådet består av representanter från drygt 50 rikstäckande organisationer som arbetar med jämställdhetsfrågor. Även riksdagspartierna ingår i rådet. Jämställdhetsrådet sammankallas tre till fyra gånger per år och utgör ett forum för information, diskussion och samråd om aktuella jämställdhetsfrågor. Under våren 2014 har regeringens arbete med Pekingplattformen presenterats på jämställdhetsrådets möte.

Samarbete för implementering av Pekingplattformen

Sverige deltar aktivt i uppföljningen av Pekingplattformen inom ramen för samarbetet i EU. Sedan 1999 har EU:s ministerråd tagit fram indikatorer på elva av de tolv kritiska områdena i plattformen för att mäta och bedöma utvecklingen i Europa. Sverige genomförde under sitt ordförandeskap i EU den tredje uppföljningen av utvecklingen på EU-nivå ”Beijing +15: The Platform for Action and the European Union”. Sverige utarbetade också förslag till rådsslutsatser som antogs av Europeiska rådet och som uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att vidareutveckla den årliga uppföljningen av implementeringen av Pekingplattformen på EU-nivå.

Del 2: Utveckling rörande implementering av de kritiska områdena i plattformen sedan 2009

A. Kvinnor och fattigdom

1. Andelen äldre kvinnor med låg ekonomisk standard ökade från 2007 till 2011. Vidare ökade även skillnaderna mellan äldre män och kvinnor. Denna trend verkar dock ha brutits och andelen kvinnor och män med låg ekonomisk standard minskade 2012 och fortsätter minska även i prognosen för 2013. Trendbrottet beror främst på en höjning av bostadstillägget under dessa år som ges till dem med minst ekonomiska resurser, vilket främst gynnar äldre ensamstående kvinnor.
2. Under 2012 satsade regeringen 1,2 miljarder kronor på en höjning av bostadsbidraget. Reformen når alla de ca 233 000 hushåll som uppstår bostadsbidrag. Bland ensamstående med barn berörs 35 procent. Av dessa är 92 procent kvinnor. Från och med 2014 genomfördes en ytterligare förstärkning av bostadsbidraget på 466 miljoner kronor.
3. Från och med den 1 januari 2013 höjdes grundnivån i föräldrapenningen för de föräldrar som har låg eller ingen inkomst. Kvinnor tar ut betydligt fler dagar på grundnivå än män. Höjningen av grundnivån påverkar därför fler kvinnors ekonomiska situation än mäns. Särskilt yngre föräldrar som inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden gynnas av en höjning av grundnivån då de generellt sett tar ut en stor andel av dagarna på denna nivå.
4. I januari 2012 tillsatte regeringen en nationell hemlöshetssamordnare vars uppgift är att ge kommunerna stöd i att skapa långsiktiga och hållbara strukturer och fungerande rutiner i arbetet mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Ett särskilt fokus har lagts på familjer med barn som riskerar att vräkas. Samordnarens uppdrag ska redovisas i slutet av juli 2014. Hemlöshetssamordnarens uppdrag

är inte specifikt inriktat på att utreda konsekvenserna av hemlöshet för kvinnor. Däremot har det framkommit att det är vanligt att kvinnor får bo längre tid än avsett i skyddat boende, då det på grund av bostadsbrist i många kommuner är svårt att finna bostäder till dem. Socialstyrelsens senaste nationella kartläggning av hemlösheten från 2011 visade att andelen kvinnor som är hemlösa eller utestängda från bostadsmarknaden ökar. Bland hemlösa är andelen kvinnor 36 procent och andelen män 64 procent. Länsstyrelserna stödjer kommunerna i deras arbete med att planera bostadsförsörjningen i enlighet med lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Länsstyrelserna har fått i uppdrag att analysera hur kommunerna beaktar arbetet med att motverka hemlöshet.

5. Kronofogdemyndigheten har haft regeringens uppdrag att utveckla och förtydliga statistiken kring vräkningar. Sedan 2013 är det möjligt att avläsa huruvida barn bott i den bostad från vilken vräkningen skett, om familjen var avflyttad vid vräkningen samt om barn var närvarande vid vräkningstillfället. Kronofogdemyndighetens statistik visar att i 65 procent av vräkningfallen där barn bott permanent i bostaden, var det en ensamstående förälder som blivit vräkt. Av de ensamstående föräldrarna var cirka 82 procent kvinnor.

B. Kvinnor och utbildning

1. Från och med den 1 juli 2011 gäller en ny skollag. I skollagen, som omfattar varje skolform och fritidshemmet, regleras att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Den delegation för jämställdhet i skolan som regeringen tillsatte 2008 har redovisat sitt uppdrag och delegationens rapporter utgör viktiga underlag för nuvarande jämställdhetsarbete inom skolväsendet.
2. Från och med höstterminen 2011 gäller nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna och för gymnasieskolan. Läroplanerna anger att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. I läroplanen för förskolan anges det bl.a. att förskolan ska motverka traditionella könsmönster och könsroller. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet regleras att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter. Vidare anges att skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster och ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet. Enligt läroplanen för gymnasieskolan

ska läraren se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

3. Regeringen gav 2009 Statens skolverk i uppdrag att genomföra insatser för att främja, stärka och sprida kunskap om skolans värdegrund. Skolornas ansvar att aktivt arbeta för att förebygga och motverka kränkningar i form av sexism och könsdiskriminering lyftes fram i uppdraget. Skolverket fick 2011 ett förnyat uppdrag att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling. I uppdraget betonas särskilt vikten av ett könsperspektiv i valet av insatser mot mobbning. Uppdraget ska slutrapporteras i januari 2015. Vidare fick Skolverket 2011 i uppdrag att genomföra insatser för jämställdhet inom skolväsendet vilket bl.a. omfattade insatser för att stimulera elevers språk-, läs- och skrivutveckling. Insatserna ska rikta sig till förskollärare och lärare i förskola och förskoleklass samt lärare i svenska och svenska som andraspråk i det obligatoriska skolväsendet och gymnasieskolan. Syftet med satsningen är dels att sprida kunskap om vetenskapligt grundade metoder som förbättrar förutsättningarna för alla elever, oavsett kön och bakgrund, att nå skolans mål, dels att öka kunskapen om könsskillnader i språk-, läs- och skrivutveckling. I uppdraget ingår också att genomföra insatser för stärkt kvalitet och jämställdhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledningen. Skolverket ska inom ramen för insatsen erbjuda kompetensutvecklingsinsatser för studie och yrkesvägledare. Uppdraget ska slutrapporteras i mars 2015.
4. Enligt högskolelagen (1992:1434) ska universitet och högskolor i sin verksamhet alltid iaktta och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Bland studenterna i grundutbildningen är andelen kvinnor respektive män i stort sett oförändrad sedan 2001, 60 procent respektive 40 procent. På forskarutbildningen är könsfördelningen bland nybörjarna i stort sett jämn. År 2012 var det också lika många kvinnor som män som avlade doktorsexamina. Studenternas studieval inom högre utbildning är fortfarande i stor utsträckning könsbundna. Tydligast märks detta inom lärar- och vårdutbildningar och inom vissa tekniska och naturvetenskapliga utbildningar. Detta förhållande återspeglas även inom forskarutbildningen. Regeringens målsättning är att könsfördelningen på grund- och forskarutbildningarna ska vara jämn och ställer därför årligen krav på högskolorna att redovisa åtgärder vidtagna för att uppnå en jämnare könsfördelning. År 2009 tillkallade regeringen en delegation för jämställdhet i högskolan vars övergripande uppdrag var att främja jämställdhet i högskolan. Några av de problem som skulle uppmärksammas var könsbundna utbildningsval till högskolan, kvinnors och mäns skilda möjligheter till forskarkarriär och den ojämna könsfördelningen på högre tjänster och befattningar inom högskolan. Som en följd av delegationens förslag har

rekryteringsmålen för kvinnliga professorer setts över (se mer under G Kvinnor och makt och inflytande). Regeringen har även gett Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att granska lärosätenas jämställdhetsarbete. Delegationen fördelade ungefär 47 miljoner kr till 37 olika projekt för jämställdhet. Universitets- och högskolerådet (UHR) har haft i uppdrag att sammanställa, analysera och sprida erfarenheterna av den samlade projektverksamheten. I UHR:s rapport om projekten lämnas rekommendationer bl.a. om att beslutsvägarna inom akademien bör ses över, tydliga riktlinjer och rutiner som ger transparens inom alla processer i akademien bör införas, att alla universitet och högskolor bör arbeta med jämställdhetsintegrering och att en nationell kartläggning av jämställdheten vid lärosätena bör genomföras.

5. Studiestödssystemet är fortsatt utformat på ett könsneutralt sätt. Stödet är generellt utformat på så sätt att alla studerande får lika stora belopp. Inom samtliga delar av utbildningssystemet (grundskolenivå, gymnasial nivå, eftergymnasial nivå och utlandsstudier) är det procentuellt sett fler kvinnor än män som är studiestödstagare.
6. För att underlätta för personer med barn att studera får studiemedel i form av tilläggsbidrag lämnas sedan 2006. Efter förslag i 2013 års budgetproposition har tilläggsbidraget höjts med 10 procent i syfte att öka den ekonomiska tryggheten för studerande föräldrar och deras barn.
7. Regeringen beslutade 2008 om ett uppdrag till Folkbildningsrådet för jämställdhetsinsatser inom folkbildningen med särskild inriktning mot kvinnors entreprenörskap. I uppdraget ingick insatser riktade till kvinnor från de nationella minoriteterna. Projekten har pågått under tre år och har på flera sätt medverkat till att göra det möjligt för kvinnor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen. Satsningen har vidare lett till nystartade företag, anställningar och fortsatta studier liksom till ett ökat självförtroende och ett minskat utanförskap hos deltagarna.
8. Verket för innovationssystem (Vinnova) har i uppdrag att i samråd med Vetenskapsrådet fördela medel för forskning som är av högsta vetenskapliga kvalitet inom olika vetenskapliga discipliner och som bedöms bidra till utveckling och framsteg för praktiskt jämställdhetsarbete inom akademi, näringsliv och offentlig sektor. Satsningen omfattar 32 miljoner kr under 2013 och 2014.

C. Kvinnor och hälsa

1. Enligt svensk lagstiftning ska hälso- och sjukvård ges på lika villkor. Socialstyrelsens utvärderingar visar att det oftast inte finns några grundade skillnader mellan kvinnor och män när det gäller vård och behandling. Det finns dock fortfarande exempel på att kvinnor får en sämre vård än män vid samma sjukdomstillstånd.
2. Regeringen har beslutat om en strategi för en god och mer jämlik vård för perioden 2012–2016. I strategin lyfts skillnader mellan olika grupper, skillnader inom olika vårdområden samt geografiska skillnader fram som utmaningar för att nå en mer jämlik vård. Strategin uppmärksammar att det finns brister i bemötandet av olika grupper i hälso- och sjukvården. Inom ramen för arbetet pågår därför utvecklingen av ett utbildningspaket för vårdpersonal om olika aspekter av bemötande i hälso- och sjukvården. Utbildningspaketet omfattar bl.a. samtliga diskrimineringsgrunder. Ett utvecklingsprojekt har också genomförts i första linjens vård i syfte att hitta metoder och strategier för en mer jämlik första linjens vård.
3. Under perioden har insatser gjorts för förstärkt elevhälsa, för ökad jämställdhet med bl.a. stöd för undervisning i sex och samlevnad samt för att förhindra och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet fortgår till 2015.
4. Den totala sjukfrånvaron har under de senaste åren sjunkit kraftigt i Sverige. Ett kvarstående problem är dock den stora skillnaden mellan kvinnors och mäns sjukfrånvaro. Kvinnors samlade sjukfrånvaro är 47 procent högre än mäns. Regeringen har därför vidtagit ett antal åtgärder, som syftar till att dels minska osakliga skillnader, dels öka kunskaperna om varför skillnader finns. Staten och landstingen har träffat en överenskommelse i syfte att säkerställa att sjukskrivningsprocessen är jämställd. Landstingen ska genomföra en, av varje landsting utarbetad, handlingsplan för en jämställd sjukskrivningsprocess med kort- och långsiktiga åtgärder. Dessa handlingsplaner ska därefter följas upp med särskilt utvecklade indikatorer. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att analysera de riktlinjer myndigheten utfärdat som stöd för beslut om sjukskrivning utifrån ett könsperspektiv.
5. Rapporten Kvinnors och mäns sjukfrånvaro (IFAU 2011:2) visar att kvinnors sjukfrånvaro ökar i förhållande till mäns i samband med familjebildning med barn. Försäkringskassan har också i en rapport till regeringen pekat på att kvinnor som tar ett huvudansvar för familjen och samtidigt arbetar heltid har ökad risk för sjukskrivning.

6. Skillnader i utfall finns även inom arbetsskadeområdet. Kvinnor och män beviljas arbetsskadelivränta i olika utsträckning. Under år 2012 beviljades 42 procent av ansökningar om arbetsskadelivränta från kvinnor. Motsvarande siffra för männen var 56 procent. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har på regeringens uppdrag analyserat vad denna skillnad beror på. ISF anser att den huvudsakliga förklaringen är den könsuppdelade arbetsmarknaden. Om man jämför kvinnor och män i samma bransch är skillnaderna i beviljandet mycket små. ISF bedömer att en förklaring till att kvinnor och män beviljas arbetsskadelivränta i olika utsträckning kan vara att arbetsmiljöforskningen har varit mer omfattande inom typiskt manliga yrken. Regeringen har därför gett Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) i uppdrag att göra aktuella kunskapsöversikter om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom och då särskilt beakta kvinnors arbetsmiljöer. Försäkringskassan arbetar sedan flera år med att integrera jämställdhetsperspektivet i tillämpningen av socialförsäkringen. Myndigheten ska ta fram en plan för hur verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen, t.ex. att osakliga könsskillnader inte ska förekomma i handläggning och beslut.
7. Regeringen anser att det är angeläget att kunna följa utvecklingen i hälso- och sjukvården. Regeringen stödjer en utveckling av öppna jämförelser av hälso- och sjukvårdens kvalitet och effektivitet ur olika aspekter, t.ex. medicinska resultat, patienterfarenheter, tillgänglighet och kostnader. Det är ett stort antal indikatorer som redovisar bl.a. regionala skillnader i hälso- och sjukvården och skillnader mellan kvinnor och män. Syftet är att göra hälso- och sjukvården öppen för insyn och att stimulera till ett ökat lärande och förbättrade resultat i hälso- och sjukvården. En jämförelse med tidigare mätperiod visar att till 2013 har resultaten för kvinnor förbättrats för 73 procent av dessa indikatorer. En nationell uppföljning görs också av vårdens tillgänglighet med fokus på cancerdiagnoser och multisjuka äldre.

D. Våld mot kvinnor

1. Genomförandet av de olika handlingsplanerna på området mäns våld mot kvinnor som regeringen beslutat om sedan 2007³ till en kostnad av närmare 2 miljarder kronor har inneburit en avsevärd ambitionshöjning i arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (se även del 4, återstående utmaningar).

---

³ Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) och Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/19:229).

2. Utvärdering av arbetet mellan 2007–2010⁴ visar att insatserna har bidragit till höjd medvetenhet och kunskap hos relevanta myndigheter och till bättre struktur och organisation för arbetet både inom och mellan myndigheter. Vidare har insatserna inneburit att både befintliga och nya verksamheter har utvecklats och att nya arbetsmetoder har tagits fram. Samverkan mellan myndigheter har stärkts och våldsutsatthet i särskilt utsatta situationer har uppmärksammats, såsom utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, våld mot funktionshindrade kvinnor och kvinnor med missbruk.
3. Antalet anmälningar och personupplärade brott ökade under perioden, men andelen anmälningar som personupplärades låg kvar på ungefär samma nivå. Någon tydlig minskning av antalet kvinnor som i självrapporteringsundersökningar uppger att de har blivit utsatta för våld kan inte heller skönjas, vilket kan bero på att det har gått för kort tid för att se effekter av insatserna.
4. Under 2011–2014 har regeringen följt upp handlingsplanerna med nya insatser som i huvudsak syftar till att säkra hållbarheten och långsiktigheten i utvecklingsarbetet och att verka för att metoder, kunskaper och arbetssätt integreras i myndigheternas ordinarie verksamhet. Större tyngdpunkt har också lagts vid insatser riktade till våldsutövande män. I det följande lyfts några exempel från olika områden fram.

Utvecklat arbete med skydd och stöd

5. Socialstyrelsen har tagit fram allmänna råd och föreskrifter om kommunernas arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld samt utformat utbildningsmaterial om särskilt utsatta grupper såsom äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor med missbruksproblem, kvinnor med utländsk bakgrund och personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Den kunskap som utvecklats har målgruppsanpassats och ska nu spridas och följas upp.
6. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) presenterade 2014 en nationell tillsyn av kommunernas, hälso- och sjukvårdens och kvinnojourernas arbete med kvinnor och barn som bevittnat våld. Resultatet av tillsynen visar att det nu pågår ett omfattande utvecklingsarbete och att tillsynen i sig driver på utvecklingen. Vidare framgår att det finns stor kunskap i kommunerna om arbetet med mäns våld mot kvinnor men att flera kommuner visar brister i utredningar och dokumentation, riskbedömningar, uppföljning och

---

⁴ Regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor har utvärderats av Brottsförebyggande rådet (Brå) och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet.

långsiktigt stöd. Tillsynen visar även att kvinnojourerna har hög kompetens men ibland saknas, t.ex. dokumentation och rutiner för anmälningsskyldighet. Såväl inom hälso- och sjukvården som mellan kommuner finns skillnader i arbetssätt mellan regioner och olika verksamheter.

7. Länsstyrelserna har sedan 2007 haft ett regeringsuppdrag att ge stöd till samordning av frågor som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor och att barn tvingas bevittna våld. I uppdraget ingår rådgivning, samordning och kompetenshöjande åtgärder liksom fördelning av utvecklingsmedel. Från och med 2008 utvidgades uppdraget till att omfatta hedersrelaterat våld och förtryck.
8. I syfte att stärka de ideella kvinnojourernas arbete har regeringen fördelat medel till ideella organisationer som arbetar med att bekämpa våld mot kvinnor. Regeringens tidigare beslutade förstärkning med 10 miljoner ökades med ytterligare 13,4 miljoner kronor 2014. Det totala beloppet om 23 miljoner avses vara en permanent tilldelning fr.o.m. 2015.

Hedersrelaterat våld, tvångsäktenskap och könsstympning

9. Länsstyrelsen i Östergötland har sedan 2013 i uppdrag att utveckla ett nationellt kompetensteam mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt hedersrelaterat våld. Uppdraget har förlängts till 2015. Länsstyrelsen i Östergötland och Socialstyrelsen fick 2013 i uppdrag att arbeta förebyggande mot kvinnlig könsstympning. Uppdragen omfattar åtgärder riktade mot hälso- och sjukvården samt en studie i syfte att få kunskap om hur många som riskerar att bli utsatta för kvinnlig könsstympning. Vidare ska det tas fram förslag kring hur myndigheter och verksamheter kan arbeta förebyggande och med skydd och stöd i ärenden då en flicka eller kvinna riskerar att bli utsatt för könsstympning. Uppdragen ska redovisas 2015.

Rättsväsendet

10. Rikspolisstyrelsen fick 2007 i uppdrag att genomföra en informationskampanj om brott i nära relationer. Insatserna har fortsatt under 2012–2013. Satsningen rymmer ett särskilt fokus på att nå kvinnor med annan etnisk bakgrund än svensk. Sammantaget visar utvärderingen att kampanjen har bidragit till att bredda bilden av vad brott i nära relation är och har skapat goda förutsättningar för att öka antalet anmälningar från brottsutsatta och vittnen. Inom polisen finns samordnare som arbetar med brottsofferstödjande verksamhet och särskilda kontaktpersoner för hedersrelaterat brott. Många polismyndigheter samarbetar med kvinno- och tjejjourer, skolpersonal, socialtjänsten och personal vid skyddat boende.

11. Arbetet med att kunna kombinera kontaktförbud med elektronisk övervakning (se Sveriges förra rapport) har fortsatt. Utrustningen har varit möjlig att använda sedan juni 2013. Särskilda utbildnings- och metodutvecklingsinsatser om mäns våld mot kvinnor, hedersproblematik, våld i samkönade relationer och människohandel bedrivs av en rad myndigheter inom rättsväsendet, bl.a. erbjuder Brottsoffermyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket sådan utbildning för personal. Under 2010 startade t.ex. Åklagarmyndigheten i samverkan med Rikspolisstyrelsen ett projekt för metodutveckling av bl.a. vålds- och sexualbrott i nära relation och mot barn för snabbare och mer rättssäkert arbetssätt. Resultatet visade att detta arbetssätt leder till kortare handläggningstider och höjd kvalitet i arbetet. Åklagarmyndigheten har arbetat med att implementera modellen i hela landet. På i stort sett varje åklagarkammare i landet finns i dag relationsvåldsspecialister. Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag att 2011–2014 vidareutveckla och genomföra ett utbildningsprogram om bemötande av sexualbrottsoffer som riktar sig till personal inom polisen, Åklagarmyndigheten och domstolsväsendet. Även advokater ska ges möjlighet att delta. Uppdraget ska redovisas i juni 2014.
12. År 2012 gav regeringen Brå i uppdrag att genomföra en fördjupad nationell kartläggning av brott i nära relationer som redovisades i maj 2014. Av undersökningen framgår bl.a. att kvinnor och män under 2012 uppgett att de utsattes för våld i nära relationer i lika stor utsträckning. Kvinnor hade dock oftare uppgett att de utsattes för grövre och upprepat våld och kvinnor hade oftare behov av vård med anledning av grov misshandel. En mycket liten andel av det våld som utövades i nära relationer anmäldes till polisen. Få av de utsatta hade varit i kontakt med hälso- och sjukvården, socialtjänsten eller annan stödverksamhet med anledning av sin utsatthet.
13. Brå fick i regleringsbrevet 2014 i uppdrag att genomföra en uppföljning av hur de larm- och skyddspaket som Rikspolisstyrelsen tillhandahåller sedan 2010 används och fungerar. Syftet med larm- och skyddspaketen är att förstärka skyddet för personer som konstaterats vara utsatta för förföljelse och hot. Brå ska bl.a. studera i vilken utsträckning larm- och skyddspaketen har kommit till praktisk användning och hur de påverkar brottsoffrens upplevelse av trygghet.

Arbetet med förövare och förebyggande insatser

14. Regeringens satsning på verksamheter inom kriminalvården riktade till våldsamma män har haft goda resultat. Satsningarna har bl.a. lett till en betydande ökning av antalet fullföljda behandlingsprogram för dömda män. Kriminalvården har under 2013 fått i uppdrag att intensifiera det återfallsförebyggande arbetet genom åtgärder riktade

mot våldsbrottsdömda under verkställigheten. Fokus ska ligga på att i samverkan med berörda aktörer planera tiden efter frigivning för att förebygga återfall i brott. Uppdraget ska redovisas i mars 2017. Även socialtjänsten har en viktig roll när det gäller insatser riktade mot våldsutövare. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utveckla bedömningsinstrument och stödinsatser för personer utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående. Uppdraget pågår under 2012–2014.

15. Regeringen har även beviljat Karolinska universitetssjukhuset medel för att under 2011–2014 utveckla och kvalitetssäkra den del av verksamheten vid Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) som tar emot personer som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld. I uppdraget ingår att utveckla en nationell stödtelefon för sexualförbrytare. Uppdraget ska redovisas den 31 december 2014.
16. Brottsoffermyndigheten har fått i uppdrag att fördela 42 miljoner kronor till forskning, metodutveckling och andra liknande insatser, med syfte att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor, inklusive sexuellt våld och andra sexuella övergrepp.
17. Regeringen har även riktat insatser till unga som utövar våld, eller som kan komma att göra det. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)⁵ har under perioden 2011–2014 i uppdrag att öka kunskapen om pojkars och unga mäns attityder och värderingar kring jämställdhet, maskulinitet och våld. Myndigheten ska även ta fram kunskapsstöd som är inriktat på attityder och värderingar i syfte att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Lagstiftning

18. Den 1 juli 2014 stärktes skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Det har införts ett nytt brott, äktenskapstvång, som avser den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår någon att gifta sig eller ingå en äktenskapsliknande förbindelse. Vissa förstadier till äktenskapstvång har också gjorts straffbara genom att brottet kriminaliseras på försöks- och förberedelsestadiet samt genom en särskild straffbestämmelse om vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Vidare har möjligheten för barn att få dispens att gifta sig tagits bort och möjligheten att erkänna utländska tvångsäktenskap, barnäktenskap och fullmaktsäktenskap har begränsats väsentligt.
19. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen)

---

⁵ Ungdomsstyrelsen bytte namn till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor den 1 april 2014.

undertecknades av Sverige i maj 2011. Riksdagen beslutade den 27 maj 2014 att godkänna konventionen och Sverige ratificerade därefter konventionen den 1 juli 2014.

20. Fridskränkningarna har nyligen utvärderats. Den 1 juli 2013 höjdes straffminimum för brotten och tillämpningsområdet vidgades för att ytterligare stärka det straffrättsliga skyddet mot upprepade kränkningar av närstående personer. I dag omfattar fridskränkningarna olika typer av våldsbrott, fridsbrott, sexualbrott, skadegörelsebrott och överträdelse av kontaktförbud.
21. I oktober 2011 trädde ändringar i lagen om kontaktförbud, tidigare besöksförbud, i kraft. Syftet med ändringarna är att förbättra situationen för personer som på olika sätt utsätts eller riskerar att utsättas för våld, hot eller trakasserier, ofta vid upprepade tillfällen, s.k. stalkning. I syfte att förstärka skyddseffekten ska vissa kontaktförbud kunna övervakas elektroniskt. Samtidigt infördes i brottsbalken ett nytt brott, olaga förföljelse, som tar sikte på förföljelse som består i upprepade brottsliga gärningar mot en och samma person. Regeringen har gett Brå i uppdrag att följa upp och utvärdera reformen om förbättrat skydd mot stalkning. Uppdraget ska redovisas i januari 2015. I januari 2014 gjordes ännu en ändring i lagen om kontaktförbud. Ändringen innebär att det inte längre ska krävas att risken för brott är påtaglig för att ett kontaktförbud avseende gemensam bostad ska få meddelas.
22. I juli 2013 genomfördes vissa lagförändringar i syfte att ytterligare förstärka skyddet för den sexuella integriteten och det sexuella självbestämmandet. Bl.a. har våldtäktsbrottet utvidgats. Fler fall av sexuella utnyttjanden ska bedömas som våldtäkt genom att begreppet "hjälpöst tillstånd" ersatts av det vidare begreppet "särskilt utsatt situation". Vidare har den exemplifierande uppräkningslistan i lagtexten kompletteras med begreppet "allvarlig rädsla". Det har därmed blivit än tydligare att även sådana situationer där ett offer möter ett övergrepp med passivitet omfattas av våldtäktsbrottet.

Fortsatt strategiskt arbete

23. Regeringen tillsatte en nationell samordnare mot våld i nära relationer 2012. I samordnarens uppdrag ingick bl.a. att överväga hur förebyggande insatser mot våld kan utvecklas och genomföras. Vidare skulle samordnaren se över hur skyddet för och stödet till brottsoffren kan utvecklas och i detta sammanhang särskilt överväga hur kvinnojourers och andra berörda ideella organisationers verksamhet kan förstärkas. Uppdraget redovisades den 30 juni 2014.
24. I februari 2014 tillsattes en utredning med uppdrag att utarbeta en nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska

upphöra. Inom ramen för uppdraget ska utredaren bl.a. ta fram en strategi med mål på lång och kort sikt samt föreslå hur dessa ska följas upp. Inom ramen för uppdraget ska utredaren även utvärdera de insatser som har genomförts under innevarande mandatperiod samt analysera och bedöma behovet av att inom befintlig myndighetsstruktur, bl.a. samla och sprida kunskap och erfarenheter av arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdraget ska slutredovisas den 29 maj 2015.

25. Brottsofferdirektivet (2012/29/EU) trädde i kraft den 15 november 2012. Direktivet syftar till att säkerställa att brottsoffer får lämplig information, lämpligt stöd och skydd samt till att brottsoffer ska kunna medverka i straffrättsliga förfaranden. Direktivet ska vara genomfört senast den 16 november 2015. En departementspromemoria (2014:14) har utarbetats för att ta ställning till hur brottsofferdirektivet ska genomföras i svensk rätt. Enligt promemorian uppfyller svensk rätt en övervägande majoritet av direktivets krav, bl.a. vad gäller rätt för målsägande att få tillgång till stödverksamheter, rätt att återfå egendom, rätt till beslut om ersättning från förövaren och rätt till kostnadsersättning och utbildning av tjänstemän inom rättsväsendet i frågor som rör brottsoffer. På vissa områden bedöms författningsändringar eller andra åtgärder vara påkallade för att Sverige ska leva upp till direktivets krav. Det handlar bl.a. om en utökad informationsskyldighet för såväl polis och åklagare som domstol. Dessutom föreslås en strukturerad skyddsbedömning av målsägandes behov av särskilda åtgärder under förundersökning och rättegång. Promemorian är remitterad.

Prostitution och människohandel

26. Utvärderingen av insatserna i den handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål som genomfördes 2007–2010 visade att arbetet har bidragit till att öka medvetenheten och kunskaperna om problemen med prostitution i Sverige bland yrkesgrupper som kommer i kontakt med personer som befinner sig i prostitution eller är utsatta för människohandel för sexuella ändamål.⁶
27. Flera av de verksamheter som startades med anledning av handlingsplanen har drivits vidare under 2010–2014. Bl.a. har Länsstyrelsen i Stockholms län fortsatt att samordna det arbete som bedrivs av myndigheter för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Svenska institutet har vidareutvecklat besöksprogrammen riktade till nyckelpersoner inom rättsväsende, myndigheter och frivilligorganisationer från olika

---

⁶ Prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Slutredovisning av regeringens Handlingsplan (Brås rapport 2011:18).

länder som är intresserade av att studera det svenska arbetet med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel. Regeringen har även gett fortsatt stöd med finansiering till Aktionsgruppen mot människohandel vid Östersjöstaternas råd.

28. Förbudet mot köp av sexuella tjänster, den s.k. sexköpslagen, infördes 1999. En utvärdering av lagens effekter gjordes 2010, tio år efter att lagen infördes.⁷ Utvärderingen visar att gatuprostitutionen har halverats, vilket antas vara direkt relaterat till förbudet. Prostitutionen bedöms heller inte ha övergått i prostitution på internet eller inomhusprostitution (på t.ex. hotell och sexklubbar). Det är svårt att säga hur stor del av de kvinnor som befinner sig i prostitution som är offer för människohandel. Men enligt Rikskriminalpolisen motverkar den svenska lagstiftningen etablering av människohandlare i Sverige eftersom kriminella organisationer anser Sverige vara en dålig marknad.
29. Förbudet mot köp av sexuell tjänst bedöms ha haft en normerande effekt på den allmänna synen på prostitution och fungerat avskräckande på potentiella sexköpare. Det går inte att påvisa negativa effekter av kriminaliseringen för de som utnyttjas i prostitution. Det finns inget som stärker bilden av att köparna har blivit mer våldsamma sedan förbudet infördes. Inget tyder heller på att kriminaliseringen av sexköp har försvårat för personer som utnyttjas i gatuprostitutionen att komma i kontakt med myndigheter.
30. År 2011 höjdes maximistraffet för köp av sexuell tjänst från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Syftet med skärpningen var att skapa ytterligare utrymme för en mer nyanserad bedömning av straffvärdet vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst. Försvårande omständigheter torde inte sällan förekomma t.ex. när den som utför en sexuell tjänst är offer för människohandel eller annan liknande organiserad brottslighet.
31. Den 1 juli 2010 ändrades utformningen av människohandelsbrottet i syfte att effektivisera straffbestämmelsen och förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebär bl.a. att kravet på att gärningsmannen genom en handelsåtgärd tar kontroll över offret – det s.k. kontrollrekvisitet – togs bort. Vidare avskaffades kravet på dubbel straffbarhet för att svensk domstol ska kunna döma över människohandel som begåtts utomlands.
32. Sverige har inom utsatt tid vidtagit nödvändiga åtgärder för att implementera Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av

---

⁷ Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999–2008 (SOU 2010:49).

människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF.

33. Sverige undertecknade Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (CETS 197) samma dag som den öppnades för undertecknande i Warszawa i Polen den 16 maj 2005. I samband med att det straffrättsliga skyddet mot människohandel förstärktes vidtogs även de lagändringar som behövdes för att ratificera konventionen. Sverige deponerade ratifikationsinstrument för konventionen den 31 maj 2010. Konventionen trädde i kraft för Sverige den 1 september 2010.
34. Socialstyrelsen fick 2013 i uppdrag att regelbundet undersöka utvecklingstendenser inom prostitutionen och att utifrån detta samla in uppgifter om vad personer som säljer respektive köper sexuella tjänster själva ser för behov av stöd och hjälp. Länsstyrelsen i Stockholms län fick i uppdrag att kartlägga och samla kunskap om prostitutionens utveckling och omfattning i Sverige. I uppdraget ingår att analysera prostitutionens utbredning, omfattning och former samt att beskriva den internationella utvecklingen på området. Uppdraget ska redovisas i mars 2015.

E. Kvinnor och väpnade konflikter

1. Sverige genomför en mängd insatser på nationell, regional och internationell nivå för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.
2. År 2012 beslutade regeringen om ett antal indikatorer, enligt vilka sex myndigheter (Försvarmakten, Kriminalvården, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Rikskriminalpolisen, Folke Bernadotteakademin och Sida) årligen ska mäta och rapportera sitt genomförande av den nationella handlingsplanen för resolution 1325. Syftet med indikatorerna är att på nationell nivå fånga en generell utvecklingsprocess över tid, men även att kunna ge konkreta exempel på hur myndigheterna arbetar med att implementera den nationella handlingsplanen för resolution 1325.
3. Regeringen gav under 2010 i uppdrag åt Folke Bernadotteakademin att vara sammankallande till ett nationellt samverkansforum för 1325. Forumet utgör en viktig plattform för utbyte av information, kunskaper och erfarenheter mellan det civila samhället och statliga aktörer på området. Forumet har även inkluderat tematiska diskussioner av betydelse för arbetet i Sverige inom 1325.
4. Sverige prioriterar att inom s.k. insatsförberedande utbildning inkludera arbetet med jämställdhet och 1325. Syftet är att förbättra de internationella insatsernas övergripande kvalitet och effektivitet.

5. Sverige arbetar även aktivt med att säkerställa att resolution 1325 inkluderas i Natos policys. Arbetet genomförs på alla nivåer, i arbetsgrupper, kommittéer och upp till högsta nivå i North Atlantic Council (NAC). Inom ramen för detta är Sverige pådrivande för att resolution 1325 ska vara en naturlig del av planering, utformning, genomförande och utvärdering av alla krishanteringsinsatser. Sverige har aktivt deltagit i arbetet med att utvärdera implementeringen av resolution 1325 i pågående insatser i Afghanistan och Kosovo. Sverige har även konsulterats i egenskap av partnerland med särskild expertis, samt bidragit med svenska operativa erfarenheter. I januari 2012 skapades Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM) vid SWEDINT. Centret är ett nav för kunskap och kompetens när det gäller jämställdhetsperspektiv i militära operationer och tillhandahåller utbildning och övningar samt förmåge- och policyutveckling inom området.

F. Kvinnor och ekonomi

1. Sett ur ett internationellt perspektiv är arbetskraftsdeltagandet för kvinnor högt i Sverige. År 2013 deltog cirka 69 procent av kvinnorna i åldern 15–74 år i arbetskraften, vilket är en liten ökning jämfört med 2009. Andelen kvinnor som arbetar heltid har också ökat över tid och var 2013 cirka 42 procent av befolkningen i samma åldersgrupp.⁸
2. I juni 2009 antog regeringen en strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet (skr. 2008/09:198). Strategin angav övergripande och långsiktiga inriktningar för politiken. Dessa inkluderar att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet, att främja jämställda villkor för entreprenörskap och att uppnå ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetslivsvillkor. Inriktningarna förverkligas i huvudsak inom ramen för de generella insatser som genomförs inom berörda politikområden.
3. Sedan 2009 har regeringen höjt ambitionen när det gäller jämställdhet inom regionernas tillväxtarbete, såsom företagsfrämjande, rådgivning och finansiering samt kompetensutveckling och matchningsinsatser, som finansieras med statliga medel och EU-medel. Målet är att kvinnor och män, oavsett bakgrund, ska ha samma rätt och möjlighet till inflytande och tillgång till resurser inom det regionala tillväxtarbetet så att kompetens, innovationsförmåga och entreprenörskap hos hela befolkningen kan tas till vara.

---

⁸ Källa: Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningen.

4. Regeringen beslutade i mars 2012 om en handlingsplan för en jämställd regional tillväxt 2012–2014. I handlingsplanen ingår ett uppdrag till regionalt tillväxtansvariga att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner för att jämställdhetsintegrera tillväxtarbetet i respektive län 2012–2014. Tillväxtverket fick särskilda medel för att ge länen stöd i arbetet genom utbildning, erfarenhetsutbyte och att välja ut och sprida goda exempel. Följeforskarnas delrapport visar att arbetet med handlingsplanerna har ökat kunskapen om jämställdhetsintegrering i regionerna och stärkt insikten om jämställdhetens betydelse för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Mycket arbete återstår, bl.a. för att öka andelen kvinnor bland företagarna, minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden samt att använda kanaler som även når kvinnor från olika minoritetsgrupper med information om tillgängliga insatser, företagsrådgivning etc. Slutrapport kommer 2015.
5. Regeringen tillsatte 2011 en delegation för jämställdhet i arbetslivet som ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom de förhållanden som utgör grunden för dessa skillnader. Delegationen ska också stimulera till debatt om hur jämställdhet i arbetslivet kan främjas och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Uppdraget ska slutligt redovisas senast den 31 maj 2015.
6. Regeringen har uppdragit åt Diskrimineringsombudsmannen (DO) att utöka tillsyns- och främjandeinsatserna avseende arbetsgivares arbete med lönekartläggning och universitets och högskolors arbete med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen. Uppdraget löper under 2013 och 2014 och totalt avsätts 9 miljoner kronor för ändamålet. Senast den 1 mars 2015 ska DO redovisa resultaten av uppdraget.
7. Utredningen om män och jämställdhet lämnade sitt betänkande i februari 2014. Utredningen hade bl.a. i uppdrag att redovisa en översikt över relevant forskning om mäns livssituation, förhållningssätt till jämställdhet och ansvarstagande när det gäller föräldraskap, obetalt hemarbete och anhörigomsorg. Utredningen skulle även sprida den kunskap som sammanställdes och uppmuntra till dialog rörande frågor om män och jämställdhet. Utredningen fokuserar bl.a. på utvecklingen rörande mäns ansvar för obetalt hem- och omsorgsarbete, vilket är en viktig förutsättning för ekonomisk jämställdhet. Tidsanvändningsstudien och föräldrapenninguttaget pekar i riktning mot att fördelningen har blivit jämnare, men att det fortfarande finns en stor skillnad i hur stort ansvar kvinnor respektive män tar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet (se även del 1 om föräldraförsäkringen).

8. I den förra svenska rapporten beskrevs ett uppdrag för kvinnors karriärutveckling i staten. Uppdraget löpte från 2008–2011 och genomfördes huvudsakligen av dåvarande Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus). Målet var att öka andelen kvinnor i chefs- och expertfunktioner och därigenom bidra till att minska könslönesskillnaden. Förändringsarbetet omfattade 20 myndigheter. Statskontoret har utvärderat uppdraget och kom bl.a. fram till att den sammantagna utvecklingen för myndigheterna var positiv och att graden av jämställdhet tycktes öka. Genom användning av jämställdhetsindikatorer har andelen kvinnor i chefs- och expertbefattningar kunnat följas och även jämföras med andra myndigheter och med statsförvaltningen i dess helhet. Resultatet indikerar en positiv utveckling avseende andelen kvinnor i ledningsgrupper, i chefsbefattningar och i strategiska befattningar i de deltagande myndigheterna. Förändringen har varit snabbare hos de myndigheter som deltog i projektet jämfört med övriga statsförvaltningen.
9. Försäkringskassan har haft i uppdrag att genomföra en undersökning om föräldraledighet samt att ta fram ett webbverktyg för att främja ett jämställt uttag av föräldrapenning. Uppdragen redovisades 2013 och visar att både kvinnor och män är föräldralediga betydligt längre än vad de tar ut föräldrapenningdagar för. Kvinnor är i genomsnitt föräldralediga 15,3 månader, men tar bara ut föräldrapenningdagar för 9,5 månader. Män är i genomsnitt föräldralediga 3,8 månader och tar ut föräldrapenning för 2,2 månader. Fördelningen av föräldraledigheten samvarierar med fördelning av både betalt och obetalt arbete. När såväl kvinnor som män ökar sin andel av föräldraledigheten utför de en större andel av hushålls- och omsorgsarbetet och deras andel av förvärvsarbetet minskar.
10. Från och med den 1 januari 2014 omfattas gravida egenföretagare av rätten till graviditetspenning på grund av risker i arbetsmiljön. Graviditetspenning kan betalas ut i slutet av graviditeten när kvinnan har ett fysiskt påfrestande arbete som sätter ned hennes arbetsförmåga. En kvinna som förbjuds fortsätta sitt arbete på grund av risker i arbetsmiljön kan också ha rätt till graviditetspenning.
11. Regeringen lanserade 2007 ett program för att främja kvinnors företagande (se tidigare rapport). Programmet, som har omfattat ca 100 miljoner kronor per år, har förlängts i omgångar och fortsätter fram till och med 2014. Utförare har främst varit Tillväxtverket och ALMI. Ambassadörer för kvinnors företagande har bl.a. träffat 150 000 flickor och kvinnor för att dela med sig av sina erfarenheter som företagare. Under programperioden har antalet företag som drivs av kvinnor ökat med 13,2 procent mellan 2006 och 2010. Dessa företags nettoomsättning har ökat med 38 procent och antalet sysselsatta har

stigit med 22 procent. Även lönenivån i företagen har stigit med 44 procent mellan 2006 och 2010.

G. Kvinnor och makt och inflytande

1. Efter valet 2010 var 55 procent av riksdagsledarmötena män och 45 procent kvinnor. Jämfört med valet 2006 minskade andelen kvinnor i riksdagen med 2 procentenheter. Valdeltagandet uppgick till 85 procent och var 1 procentenhet högre för kvinnor än för män. Regeringen består av 24 statsråd, varav 54 procent är kvinnor och 46 procent män. I kommunerna innehar kvinnorna 43 procent av förtroendeuppdragen (fullmäktige, kommunstyrelse och nämnder) och männen 57 procent. Andelen kvinnor som är kommunstyrelsens ordförande är 29 procent och andelen män 71 procent. I landstingen innehar kvinnorna 48 procent av förtroendeuppdragen och männen 52 procent. Andelen kvinnor som är ordförande i landstingsstyrelser är 45 procent. Efter valet till Europaparlamentet 2014 är Sveriges 20 mandat fördelade på 11 kvinnor (55 procent) och 9 män (45 procent). Det svenska valdeltagandet i EU-valet 2014 var 51 procent.
2. I de statligt helägda bolagen är 50 procent av styrelseledarmötena kvinnor och 50 procent män och andelen kvinnor som styrelseordförande är 41 procent. Regeringens intention är att de statligt helägda bolagen ska agera föredömligt gällande jämställdhet. Redan 2003 nåddes målet om att det kön som är i minoritet i styrelsen för ett statligt ägt bolag ska utgöra minst 40 procent av ledamötena. Sedan den förra rapporten har regeringen inlett ett hållbarhetsarbete för alla de statligt ägda bolagen. En långsiktig hållbar affärsmodell tar hänsyn till aspekter som miljö, mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, antikorruption, affärsetik, jämställdhet och mångfald. Jämställdhet är således ett av de områden som belyses och sätts i nära samband med ett anständigt sätt att bedriva företag men också en långsiktig lönsamhet och riskhantering.
3. I samtliga börsnoterade bolags styrelser uppgår andelen kvinnor till 24 procent och andelen män till 76 procent. Andelen kvinnor som är ordförande är knappt 5 procent medan andelen män är 95 procent. Under 2013 och 2014 görs en särskild satsning för att få fler kvinnor i högre positioner genom Golden Rules of Leadership som handlar om jämställdhet, entreprenörskap och ledarskap. I satsningen ingår bl.a. ledarskapsutveckling och mentorskap för kvinnor.
4. Andelen kvinnor bland professorerna har sedan 2006 ökat ungefär en procentenhet per år, från 17 till 24 procent år 2012. Bland lektorerna har andelen kvinnor ökat från 37 procent 2006 till 45 procent 2012. För att främja en ökning av andelen kvinnor bland professorer har regeringen inför perioden 2012–2015 satt mål för 34 universitet och högskolor gällande rekryteringen av kvinnliga

professorer. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade vid beredning av läraranställningar och anställning av professorer vid universitet och högskolor. Universitetskanslerämbetet har i uppgift att löpande följa verksamheten inom universitet och högskolor vilket omfattar jämställdhetsanalyser.

5. Regeringen har under 2009–2013 låtit Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) fördela cirka 140 miljoner kronor i statsbidrag för kvinnors organisering. Syftet med bidraget är att stödja kvinnors organisering i egna sammanslutningar. Bidraget främjar också kvinnors deltagande i demokratiska processer och i samhällslivet samt möjliggör för kvinnor att bevaka sina rättigheter och driva sina krav. Projektbidrag för kvinnors organisering har bl.a. använts för ett mentorsprogram för unga kvinnor i syfte att öka andelen kvinnliga chefer i näringslivet och för ett karriär- och entreprenörsnätverk som verkar för att synliggöra möjligheter på arbetsmarknaden och i samhället.
6. MUCF fördelade också ca 36 miljoner kronor i statsbidrag till jämställdhetsprojekt under 2009–2013. Det inkommer ca 100 ansökningar per år, varav de flesta som beviljas är inom de jämställdhetspolitiska delmålen makt och inflytande.
7. Regeringen har under 2009–2013 genomfört en särskild satsning på engagemangsguider med cirka 40 miljoner kronor. Syftet med stödet till engagemangsguider är att genom uppsökande verksamhet stimulera boende i områden med lägre organisationsgrad, särskilt ungdomar och kvinnor, till kontakter med det civila samhällets organisationer inom skilda verksamhetsområden. En majoritet av projekten som fördelas av MUCF har under åren haft fokus på kvinnor och flickor. Resultatet från satsningen har bl.a. visat att dialogen kring attityder och värderingar med föräldrar har en stor betydelse för att framförallt unga kvinnor ska ges möjlighet eller tillträde till att delta i föreningslivet, de lokala demokratiska processerna och det lokala samhällets utveckling.

H. Institutionella mekanismer för att främja jämställdhet

1. Integrations- och jämställdhetsdepartementet upphörde 2011 och jämställdhetsfrågorna flyttade då till Utbildningsdepartementet. Jämställdhetsministern är även biträdande utbildningsminister med ansvar för frågor inom utbildningsväsendet.
2. År 2010 utvärderades regeringens handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2004–2010. Utvärderingen av planen visade att politisk efterfrågan av ett jämställdhetsperspektiv är centralt för att nå framgång i arbetet med jämställdhetsintegrering. Vidare visade utvärderingen att organiseringen av arbetet med

jämställdhetsintegrering med jämställdhetssamordnare på varje departement och styrande dokument fungerat väl och rekommendationen var därför att den strukturen skulle bestå. Tydligare mål och kortare tidsperiod i en ny plan för jämställdhetsintegrering efterfrågades. Med utgångspunkt i utvärderingen av den tidigare handlingsplanen antog regeringen 2012 en strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet som gäller 2012–2015. Strategin innehåller riktlinjer om könsuppdelad statistik och jämställdhetsanalyser i propositioner, skrivelser, kommittédirektiv och departementspromemorior. Strategin berör även styrningen av myndigheter och Sveriges arbete inom det europeiska samarbetet.

3. En kvantitativ uppföljning av strategin genomförs årligen av Statistiska centralbyrån (SCB) där samtliga propositioner, utredningar och kommittédirektiv som beslutats av regeringen under året granskas. Uppföljningen av 2013 års produkter visade en avsevärd förbättring jämfört med året innan, där t.ex. 92 procent av regeringens propositioner innehåller någon form av jämställdhetsanalys, vilket kan jämföras med 76 procent året innan. Uppföljningarna kommuniceras till departementen och ligger till grund för diskussioner kring hur arbetet kan utvecklas.
4. Arbetet med jämställdhetsintegrering är organiserat som tidigare, med en jämställdhetssamordnare på varje departement. Samordnarna ansvarar för att årligen utarbeta utvecklingsplaner för departementens arbete med jämställdhetsintegrering och utgöra en länk till jämställdhetsenheten vid Utbildningsdepartementet. Samordnarna ingår i en interdepartemental arbetsgrupp där gemensamma utvecklingsfrågor och erfarenhetsutbyte diskuteras.
5. I regeringens skrivelse till riksdagen om Jämställdhetspolitikens inriktning (skr. 2011/12:3) presenterade regeringen en plattform för hur arbetet med jämställdhetsintegrering ska bedrivas under åren 2011–2014. Plattformen omfattar jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet, ett utvecklingsprogram för myndigheter, stöd till jämställdhetsintegrering på regional nivå, jämställdhetsintegrering i kommuner och landsting samt fortsatta insatser för att samla och sprida erfarenheter och kunskap om praktiskt arbete med jämställdhetsintegrering.
6. Under 2013 och 2014 har 18 utvalda myndigheter fått ett särskilt uppdrag att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering. Syftet är att erfarenheter och kunskaper från detta program ska spridas till andra delar av statsförvaltningen. Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet har fått i uppdrag att stödja myndigheterna i genomförandet av uppdraget och att sprida

lärdomarna från myndigheternas arbete till övriga delar av statsförvaltning och samhällsliv.

7. Vid varje länsstyrelse finns sedan 1994 en särskild expert för jämställdhetsfrågor. Under 2013 fick samtliga länsstyrelser i uppdrag att ta fram en strategi för sitt arbete med jämställdhetsintegrering för 2014–2016. Länsstyrelsen i Gotlands län har fått i uppdrag att ge stöd, samordna länsstyrelsernas arbete, och genomföra insatser för kompetensutveckling.
8. Som nämndes i förra rapporten beviljade regeringen Sveriges kommuner och landstings (SKL) ansökan för jämställdhetsintegrering på regional och lokal nivå. Satsningen pågick till och med 2010 och omfattade då 145 miljoner kronor. För perioden 2011–2014 har regeringen beviljat ytterligare 100 miljoner kronor.
9. Som ett resultat av att flera kommuner och landsting integrerat jämställdhetsaspekter i styr- och ledningssystem har en mer jämställd kommunal service uppnåtts, vilket också lett till positiva effekter för medborgarna. Det handlar exempelvis om en mer jämställd fördelning av kommunens resurser, ett likvärdigt bemötande av kvinnor och män och lika inflytande och delaktighet för kvinnor och män. Samtidigt redovisar SKL att det största hindret för att utvecklingsarbetena ska få långsiktiga effekter för medborgarna är svårigheter att mäta och följa upp arbetet samt att det tar tid innan nya rutiner får fäste i verksamheterna. Under 2014 har SKL fått i uppdrag att ta tillvara och sprida erfarenheterna från programmet.
10. Webbportalen Jämställ.nu utgör ett värdefullt instrument för att samla och sprida erfarenheter och kunskaper av praktiskt arbete och forskning inom området jämställdhetsintegrering. Portalen tillhandahåller bl.a. metoder, modeller och interaktiva verktyg som syftar till att förenkla och kvalitetssäkra arbetet med jämställdhetsintegrering. Svenska ESF-rådet, Nationella sekretariatet för genusforskning, SKL, Vinnova och länsstyrelserna äger tillsammans portalen.
11. I syfte att systematisera uppföljningen av jämställdhetspolitiken presenterade regeringen i 2014 års budgetproposition 25 indikatorer⁹ för årlig uppföljning. Från och med budgetpropositionen 2015 kommer jämställdhetspolitiken att följas upp utifrån dessa

---

⁹ De 25 indikatorerna är en delmängd av totalt 88 indikatorer som finns på SCB:s hemsida och uppdateras två gånger årligen. Se även Del 3, data och statistik i rapporten. De redovisas i bilaga 1 och finns även i tabell- och diagramform på www.scb.se/jamstalldhet.

indikatorer (se del 3 och bilaga 1 för ytterligare information om indikatorerna och jämställdhetsstatistiken).

12. Regeringen tillsatte i april 2014 en utredning som ska följa upp och analysera utvecklingen mot jämställdhet och jämställdhetspolitikens genomförande. Utredningen ska bl.a. beskriva utvecklingen mot jämställdhet i samhället under de senaste tio åren och bedöma effektivitet och måluppfyllelse i jämställdhetspolitiken och dess genomförande. Utredningen kommer att göra en fördjupad uppföljning och analys av utvecklingen under de senaste tio åren. Uppföljningarna och indikatorerna bedöms bidra till kontinuitet och struktur för jämställdhetspolitiken samt bidra till ökad kunskap och mer träffsäkra insatser inom politikområdet.

I. Kvinnor och mänskliga rättigheter

1. Under 2014 pågår arbetet med den tredje nationella strategin för mänskliga rättigheter i Sverige som utarbetas mot bakgrund av bl.a. slutbetänkandet från Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige (SOU 2010:29) och utvärderingen av den andra nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter (SOU 2011:29). Av nämnda betänkanden framgår att ett fortsatt systematiskt arbetet med frågor om mänskliga rättigheter på nationell nivå är nödvändigt för att Sverige ska uppfylla de mål som riksdag och regering har fastställt inom området. Underlag har också inhämtats genom synpunkter och rekommendationer från internationella övervakningsorgan och från samråd som har genomförts med organisationer inom det civila samhället och andra berörda aktörer.

J. Kvinnor och media

1. Medierna har stor inverkan på medborgarnas bild av samhället. Därför anges i radio- och TV-lagen (2010:696) att en leverantör av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv ska se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet (den s.k. demokratibestämmelsen, se även Sveriges förra rapport). I samma lag ställs motsvarande krav på den som sänder ljudradio med tillstånd av regeringen.
2. Propositionen Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164) beslutades av riksdagen i november 2013. Regeringen uttrycker i propositionen att public service-företagen Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) genom sin särskilda ställning och sitt programutbud har en större möjlighet än andra medieföretag att påverka attityder och skeenden i samhället,

och att det därför är naturligt att högre krav ställs på programverksamheten i allmänhetens tjänst. Därför har det i sändningstillstånden för SR, SVT och UR för perioden 2014–2019, som beslutades i december 2013, införts en bestämmelse om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Programutbudet ska också spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen.

3. Den 1 januari 2011 bildades myndigheten Statens medieråd. Myndighetens uppdrag omfattar uppgifter som kommittén Medierådet och myndigheten Statens biografbyrå tidigare utförde. Statens medieråd ska verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Myndigheten ska, som andra myndigheter på kulturområdet, ha ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i verksamheten. Statens medieråd redovisade i januari 2014 en kvalitativ studie av barns och ungas användning av sociala mötesplatser på internet ur ett jämställdhetsperspektiv, som myndigheten genomfört på uppdrag av regeringen. Statens medieråd har också under 2014 regeringens uppdrag att driva Europarådets kampanj No Hate Speech Movement i Sverige. Målgruppen för kampanjen är ungdomar i åldern 13–18 år och syftet är att motverka näthat, med särskilt fokus på rasism och sexism.

K. Kvinnor och miljö

1. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) ska verka för att ett genusperspektiv får genomslag i forskningen och att rådet ska främja jämställdhet mellan män och kvinnor. Formas redovisar årligen hur rådet arbetar med bl.a. fördelningen mellan kvinnor och män i rådets beredningsgrupper, fördelningen i inkomna ansökningar och beviljade ansökningar.
2. Kvinnor utgjorde 52 procent och män 48 procent i beredningsgrupperna 2013. Andelen kvinnor som beviljas forskningsstöd har ökat från ca 20 procent 2001 till 42 procent 2013. Andelen huvudsökande kvinnor var 45 procent. När det gäller genusperspektiv i forskningen driver Formas några projekt där dessa perspektiv är tydliga inom samhällsbyggande och när det gäller kemikaliers hälsopåverkan.
3. Network of Women Ministers and Leaders for the Environment (NWMLE) är ett informellt nätverk för kvinnliga miljö- och vicemiljöministrar samt andra kvinnliga ledare inom miljöområdet. Nätverket bildades 2002. Sedan december 2012 har miljöministern Lena Ek ett delat ordförandeskap i nätverket tillsammans med Sydafrikas vice miljöminister Rejoice Mabudafhasi. Nätverkets syfte

är bl.a. att uppmärksamma kopplingarna mellan miljö/klimat och jämställdhet, stödja kvinnors representation och deltagande i internationella förhandlingar och att informellt diskutera dagsaktuella frågor. NWMLE:s sekretariat har sitt säte hos FN:s miljöprogram UNEP i Nairobi, Kenya. Nätverket träffas två till tre gånger per år i samband med stora internationella miljö- och klimatmöten.

L. Flickebarnet

1. Regeringen har under 2009–2013 satsat 140 miljoner kronor på ett utvecklingsarbete för att stärka och sprida stödet till föräldrar i föräldraskapet. Stödet i föräldraskapet inkluderar även kunskap om barnets rättigheter och vad rättigheterna innebär. Barnets rättigheter och det jämställda föräldraskapet är centrala utgångspunkter för arbetet. Barnombudsmannen har haft i uppdrag att ta fram och sprida ett informationsmaterial till föräldrar och blivande föräldrar om barnets rättigheter med ett särskilt fokus på relationen mellan barn och föräldrar och barns rätt till skydd mot våld, såsom aga. Uppföljningen av vad aktörerna anser om materialet visar bl.a. att en majoritet är positiva till materialet och att det bidragit till en diskussion om hur föräldrastödet kan utvecklas. Särskilda insatser har gjorts för att stärka stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättning. Sammanfattningsvis har regeringens satsningar lett till ett intensivt utvecklingsarbete i landet där 80 kommuner deltagit.
2. MUCF har haft i uppdrag att genomföra insatser i syfte att främja unga föräldrars möjligheter att slutföra sin utbildning i grund- och gymnasieskolan. Det är fler unga kvinnor än unga män som får barn före 20 års ålder. MUCF har redovisat två rapporter 2011 och 2012 som bl.a. visar att majoriteten av unga kvinnor och män som blir föräldrar före 20 års ålder inte går klart sin gymnasieutbildning och det finns även stora skillnader mellan unga föräldrar och de som inte är unga föräldrar när det gäller att genomgå högre studier. Bland unga mödrar har 6 procent en eftergymnasial utbildning jämfört med 48 procent av de som inte är mödrar. Det är framförallt unga kvinnors utbildning som påverkas negativt av tidigt föräldraskap.
3. Regeringen har antagit en handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (skr. 2013/14:91). I den finns åtgärder som ska genomföras under 2014 och 2015. Åtgärderna syftar till att öka kunskapen om barns utsatthet för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp, att öka effektiviteten i myndigheters arbete för att skydda barn mot dessa kränkningar samt att förbättra de svenska myndigheternas bidrag till det internationella samarbetet. Handlingsplanen riktar sig i första hand till statliga och kommunala myndigheter samt landsting

som är ansvariga för att främja och skydda barns rättigheter. Några åtgärder tar också hänsyn till behovet av att ge det civila samhället och de privata företagen möjligheter att bidra till skydd av barn mot exploatering och sexuella övergrepp.

4. Den 1 juli 2013 trädde förändringar i sexualbrottslagstiftningen i kraft, vilka syftar till att förstärka skyddet för barn mot sexuella kränkningar. Tillämpningsområdet för bestämmelsen om grovt sexuellt övergrepp mot barn har utvidgats och straffminimum för samma brott höjts från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. För att Sverige ska uppfylla åtagandena i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (den s.k. Lanzarotekonventionen) har kravet på dubbel straffbarhet avskaffats för utnyttjande av barn för sexuell posering och köp av sexuell handling av barn. Dessutom har preskriptionstiden förlängts för utnyttjande av barn för sexuell posering, brott av normalgraden, genom att den börjar löpa först den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Sverige tillträdde Lanzarotekonventionen den 1 oktober 2013.
5. År 2013 trädde en ny lag i kraft om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, som ett led i genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Genom lagen infördes en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Samtidigt förlängdes också preskriptionstiden för köp av sexuell handling av barn och för sexuellt ofredande som begås mot ett barn på så sätt att den börjar löpa först den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Del 3: Data och statistik

1. Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar jämställdhetens utveckling vartannat år i publikationen "På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet". Fickboken innehåller lättillgänglig statistik om kvinnor och män inom en rad områden (befolkning, hälsa, utbildning, tidsanvändning, omsorg, förvärvsarbete, lön, inkomst, kriminalitet samt inflytande och makt). Den första fickboken publicerades 1984. Numera ges den ut vartannat år i en version på svenska samt i en engelsk översättning. Även på regional och lokal nivå har liknande statistik tagits fram.
2. Under perioden 2008–2011 genomförde SCB, på uppdrag av regeringen, ett arbete med att vidareutveckla jämställdhetsstatistiken. Resultatet av utvecklingsarbetet blev en

temaingång om jämställdhet som lanserades på SCB:s webbplats i början av 2012. Temaingången innehåller dels indikatorer för uppföljning av jämställdhetspolitiken, dels fördjupad jämställdhetsstatistik inom tre områden: ”I och utanför arbetskraften”, ”Entreprenörskap och företagande” samt ”Utbildning och forskning”.

3. Sammanlagt innehåller temaingången ca 200 tabeller, 88 av dessa är indikatorer för uppföljning av jämställdhetspolitiken. Bland indikatorerna har 25 valts ut som huvudindikatorer¹⁰ vilka, från och med 2014, årligen ska användas för uppföljning av jämställdhetspolitiken. Statistiken i temaingången uppdateras regelbundet. En förteckning över indikatorerna (88 till antalet) bifogas i bilaga 1.
4. I Sverige är den statliga statistikproduktionen decentraliserad och statistik som speglar jämställdhetsfrågor tas fram av en rad olika aktörer inom deras respektive ansvarsområde. Inom ramen för SCB:s arbete med jämställdhetsstatistiken sammanställs och publiceras statistik som speglar jämställdhetsfrågor. Jämställdhetsstatistiken har ingen egen datainsamling, utan statistiken hämtas från befintliga undersökningar eller register. Ibland utgörs den statistik som redovisas inom jämställdhetsstatistiken av specialbearbetningar.
5. En förutsättning för att kunna ta fram statistik med ett jämställdhetsperspektiv är tillgång till könsuppdelad statistik. Sedan 1994 finns i Sverige krav på att individbaserad officiell statistik ska vara könsuppdelad om det inte finns särskilda skäl mot detta, vilket anges i 14 § i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. På senare år har kartläggningar genomförts i syfte att granska hur väl paragrafens krav följs. Resultaten från kartläggningarna har visat att det fortfarande finns brister. Mot bakgrund av detta har kartläggningarna vartannat år ersatts av återkopplingar till statistikansvariga. Syftet med återkopplingarna är att stärka efterlevnaden av paragrafens krav. Sammantaget innebär kravet på könsuppdelning att statistik om kvinnor och män, flickor och pojkar, finns att tillgå inom en rad områden.
6. I Sverige finns en stor del av den statistik som ingår i The minimum set of gender indicators att tillgå inom olika befintliga undersökningar. Dock kan exempelvis referensperioden skilja sig åt mellan den statistik som finns att tillgå i Sverige och den som avses i The minimum set. Inom ramen för den nationella jämställdhetsstatistiken redovisas i dagsläget somliga av de indikatorer som ingår i The minimum set, dock ofta grupperade

---

¹⁰ En länk till listan över de 25 huvudindikatorerna finns i del 2 H, på sid. 25.

ytterligare och ibland med andra, eller mer specificerade, åldersklasser.

7. För närvarande pågår inte något arbete som specifikt syftar till att redovisa statistik i enlighet med de nio fastställda indikatorerna rörande våld mot kvinnor. Däremot produceras och redovisas kontinuerligt statistik om mäns våld mot kvinnor. Nedan beskrivs kortfattat de återkommande urvalsundersökningar som genomförs i Sverige, vilken typ av frågeställningar de ämnar besvara samt likheter och skillnader med avseende på de nio indikatorerna.
8. Sedan tidigt 1980-tal ställs, inom ramen för undersökningen om levnadsförhållanden, återkommande frågor om utsatthet för våld och hot samt upplevd trygghet. Undersökningen ger dock inte möjlighet att analysera förekomsten av våld i nära relation. Sedan 2006 genomförs i Sverige varje år en nationell trygghetsundersökning (NTU). Undersökningen mäter allmänhetens utsatthet för brott, upplevda trygghet, erfarenheter av kontakter med rättsväsendet samt förtroende för rättsväsendet. En av fördelarna med NTU är att man även fångar in händelser av mindre allvarlig karaktär, som sällan polisanmäls.
9. Våren 2012 fick Brå i uppdrag av regeringen att kartlägga brott i nära relationer på nationell nivå (se avsnitt 2 D). Kartläggningen, som publicerades i maj 2014, bygger på ett nytt frågeavsnitt som infördes i NTU 2013. Frågeavsnittet innehåller frågor om utsatthet för olika former av psykiskt, fysiskt och sexuellt våld och riktar sig både till kvinnor och till män. Utöver utsatthet för brott undersöktes även hur vanligt det är att de som utsatts för brott i nära relation har polisanmält händelsen, samt varför den utsatta väljer att inte anmäla till polisen. Dessutom redogjordes för hur vanligt det är att personer som utsatts för brott i nära relation har barn boende i hushållet, hur många av de som utsatts som varit i kontakt med till exempel sjukvård, socialtjänst och kvinno- eller mansjour med anledning av sin utsatthet samt hur vanligt det är att man inte har fått sina behov av vård, stöd, hjälp eller skydd tillgodosedda. Begreppet brott i nära relation är ett vitt begrepp där innebörden kan skilja sig åt mellan olika källor. I Brås kartläggning inkluderas våld som skett mellan två personer som har eller har haft en parrelation som varat minst en månad.
10. Det finns såväl likheter som skillnader mellan den statistik som tas fram inom ramen för NTU och den som avses i de nio indikatorerna. I NTU undersöks utsatthet under ett specifikt år. Referensperioden är med andra ord inte de senaste 12 månaderna utan närmast föregående kalenderår. I den kartläggning av brott i nära relation som publiceras i maj 2014 ställdes även frågor om utsatthet under livstiden. Misshandel respektive grov misshandel samt sexualbrott

respektive grovt sexualbrott undersöktes var för sig. Populationen i NTU utgjordes av kvinnor respektive män i åldrarna 16–79 år. Utsatthet för ekonomiskt våld undersöks inte specifikt. Dock ställdes i specialmodulen i NTU 2013 en fråga om respondenterna blivit utsatta för att en nuvarande/tidigare partner försökt inskränka deras frihet, vilket till viss del kan antas inbegripa även ekonomiskt våld. För övrigt bör det nämnas att det i Sverige inte finns någon officiell statistik som mäter omfattningen av utsatthet för könsstympling bland kvinnor. Statistik finns dock avseende lagförda brott. Det sker ett ständigt utvecklingsarbete gällande den officiella kriminalstatistiken. Inom ramen för det arbetet görs en avvägning mellan de behov som finns av mer finfördelad statistik och den extra administrativa börda det innebär att införa fler brottskoder. Det pågår också ett omfattande arbete med att införa ett elektroniskt informationsflöde i brottmålsprocessen, vilket kommer att medföra påtagliga utvecklingsmöjligheter avseende den officiella kriminalstatistiken.

11. Under arbetet med att utveckla indikatorer valde SCB att, för ett stort antal indikatorer, föreslå mer än en kvot. Anledningen är att en kvot, mot bakgrund av syftet med indikatorerna, kan bli alltför trubbig och onyanserad. Flertalet indikatorer består därför av tabeller. Så är även fallet med den övriga statistik som redovisas inom ramarna för jämställdhetsstatistiken. Det innebär att en stor del av statistiken, där så bedömts vara relevant, innefattar redovisning för flera olika grupper – till exempel inrikes och utrikes födda. Samtidigt finns, inom ramen för den officiella jämställdhetsstatistiken, utrymme för att arbeta ytterligare med ett intersektionellt perspektiv i valet av vilken statistik som ska produceras och redovisas.

Del 4: Strategiska utmaningar

Ojämsställda löner

1. En av de viktigaste jämställdhetspolitiska utmaningarna rör löneskillnader mellan män och kvinnor. Historiskt har könslönegapet minskat kraftigt under mellankrigstiden och under 1960- och 70-talet, men sedan 1980-talet har utvecklingen avstannat.¹¹ Mellan 1994 och 2012 har det sammantagna lönegapet mellan kvinnor och män minskat med 2 procentenheter, 1994 tjänade kvinnor 84 procent av vad män tjänade till att de 2013 tjänade 87 procent av vad män tjänade.

---

¹¹ Under mellankrigstiden steg kvinnolönerna från 58 till 67 procent av männens löner) och från 1960 till 1980 (steg kvinnolönerna från 70 till 86 procent av männens löner). Kap. 1, Kvinnomaktutredningen SOU 1998:6.

2. Diskrimineringslagstiftningen omfattar förbud och skyldigheter för arbetsgivare att vidta aktiva åtgärder mot osakliga löneskillnader som beror på kön. Den viktigaste orsaken till könslöneskillnaderna är den könsuppdelade arbetsmarknaden, dvs. att kvinnor återfinns i vissa yrken och branscher medan män återfinns i andra. Ett område som pekas ut som strategiskt i detta sammanhang är arbetsgivaransvaret och möjligheten att påverka de löne- och befattningsstrukturer som finns i stat, kommun och landsting. Övergripande vilar ansvaret för lönebildningen på arbetsmarknadens parter och regeringens möjligheter att påverka utfallet är små. Medlingsinstitutet har dock i uppdrag att bl.a. analysera löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv och ska vid sina överläggningar med arbetsmarknadens parter om kommande och pågående avtalsförhandlingar fästa uppmärksamhet på vikten av att de centrala kollektivavtalen konstrueras så att de främjar de lokala parternas arbete med lönefrågor ur ett jämställdhetsperspektiv. Regeringen har dock gjort vissa insatser för att minska löneskillnaderna i statlig sektor, bl.a. har man satsat på ett program för kvinnors karriärutveckling i statlig sektor och uppdragit åt DO att utöka tillsyns- och främjandeinsatserna avseende arbetsgivares arbete med lönekartläggning (se del 2 F Kvinnor och ekonomi). Sedan 2005 har löneskillnaderna minskat med 5,2 procentenheter i statlig sektor. Motsvarande minskning var 2,5 procentenheter i privat sektor under samma tidsperiod. Utmaningen med ojämställda löner kommer dock sannolikt att kvarstå och fortsatt vara en viktig fråga under överskådlig framtid.

Kvinnors sjukfrånvaro

1. Den totala sjukfrånvaron har under de senaste åren sjunkit kraftigt i Sverige. Ett kvarstående problem är dock den stora skillnaden mellan kvinnors och mäns sjukfrånvaro. Kvinnors samlade sjukfrånvaro är 47 procent högre än mäns. Regeringen har därför vidtagit ett antal åtgärder, som syftar dels till att minska osakliga skillnader, dels till att öka kunskaperna om varför skillnader finns. Staten och landstingen har träffat en överenskommelse i syfte att säkerställa att sjukskrivningsprocessen är jämställd. Landstingen ska genomföra en, av varje landsting utarbetad, handlingsplan för en jämställd sjukskrivningsprocess med kort- och långsiktiga åtgärder. Dessa handlingsplaner ska därefter följas upp med särskilt utvecklade indikatorer. Socialstyrelsen har också fått i uppdrag att analysera de riktlinjer myndigheten utfärdat som stöd för beslut om sjukskrivning utifrån ett könsperspektiv (läs mer om kvinnors sjukfrånvaro i del 2, C Kvinnor och hälsa).

Mäns våld mot kvinnor

1. En tredje utmaning rör mäns våld mot kvinnor. Efter kvinnofridsreformen har fortsatta satsningar genomförts i syfte att stärka samhällets samlade beredskap att hantera och motverka problemet (se Sveriges förra rapport samt del 2, D våld mot kvinnor). Handlingsplanen om mäns våld mot kvinnor har inneburit flera framsteg och arbetet har utvecklats. När det gäller effekter för målgrupperna, i form av mindre utsatthet för våld, är dock resultaten mer osäkra. Under perioden 2007–2014 är det svårt att se någon tydlig trend kring våldsutsatthetens utveckling.¹² Den totala andelen utsatta för misshandel i Sverige har enligt de stora självrapporteringsundersökningarna varit tämligen konstant i Sverige under 2000-talet. Det går inte att urskilja någon tydlig trend mot vare sig en minskad eller ökat utsatthet. Kvinnors våldsutsatthet på olika platser är jämnt fördelad över allmän plats, arbete/skola och bostad. Den vanligaste relationen till gärningspersonen för våldsutsatta kvinnor var bekant (41 procent), därefter närstående (37 procent) och slutligen okänd gärningsperson (21 procent). Det bör samtidigt nämnas att mörkertalet uppskattas vara mycket stort i de fall där gärningspersonen är närstående och större än för övriga kategorier. När kvinnor utsätts för våld av en ytligt bekant sker det ofta i samband med arbetet. Det gäller främst kvinnor i offentlig sektor, i vård, skola och omsorg. Utvecklingen över tid visar att yrkesrelaterat hot och våld ökade sedan mitten av 1980-talet. Denna ökning upphörde i början på 2000-talet. Ökningen kan dock inte enbart förklaras som ett uttryck för ökad anmälningsbenägenhet utan hänger sannolikt även samman med arbetsmiljöförändringar och den allmänna utvecklingen mot en lägre tolerans mot yrkesrelaterat våld.¹³ Ungefär två tredjedelar av de kvinnor som anger att de utsatts för våld uppger att det orsakat någon form av kroppsskada. Drygt 85 procent av de som misstänks för misshandel mot kvinnor var män (2010).
2. Omkring 27 000 fall av misshandel mot kvinnor över 18 år anmäldes under 2013, en minskning med drygt fem procent jämfört med året innan. Antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor hade dessförinnan ökat under lång tid. Delvis kan det förklaras med att fler fall anmäldes bl.a. till följd av förändringar i lagstiftning och normer. Enligt större svenska frågeundersökningar är det framför allt två grupper som är särskilt utsatta för misshandel: ensamstående mödrar som främst utsätts för våld av närstående och kvinnor som utsätts för våld i yrkeslivet. Det är också inom dessa två grupper som ökningen av anmälningar har varit mest tydlig. Mäns våld mot

¹² Se tabell, sid. 40 Nationella trygghetsundersökningen 2013. Om utsatthet, otrygghet och förtroende (Rapport 2014:1).

¹³ Våld i arbetslivet – en kriminologisk kunskapsöversikt, Arbetsmiljöverket rapport 2010:4, sid. 22–30.

kvinnor fortsätter således att vara en av de viktigaste utmaningarna inom jämställdhetsområdet.

Kvinnor på ledande positioner i näringslivet

1. I del 1 tecknas en bild av framgångar rörande den kvantitativa jämställdheten i politiskt valda församlingar och i statsförvaltningen. Motsvarande framsteg har inte gjorts i det privata näringslivet. År 1996 var andelen kvinnor i börsnoterade bolags styrelser 3 procent och andelen män 97 procent.¹⁴ 17 år senare ökade andelen kvinnor till 24 procent och andelen män sjönk till 76 procent. Andelen kvinnor som var styrelseordförande i dessa bolag var knappt 5 procent medan andelen män var 95 procent. Om man ser till utvecklingen av andelen kvinnor i börsföretagen sedan 2000 har den varit ojämn. Mellan åren 2002 och 2006 tredubblades andelen kvinnor i börsbolagens styrelser. Därefter har utvecklingen bromsat in.

Kvinnor i börsföretagen

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kvinnor i % av styrelseplatser	4.8	5.3	6.1	11.6	14.6	16.1	18.1
% av antalet VD kvinnor	-	-	-	2.2	1.0	1.4	1.7
% av antalet ordföranden	-	-	-	1.3	1.7	0.0	0.7

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kvinnor i % av styrelseplatser	18.3	18.5	19.5	22.0	23.7	23.6	23.7
% av antalet VD kvinnor	2.0	2.4	3.0	2.7	3.0	4.8	6.1
% av antalet ordföranden	2.7	3.1	3.7	3.4	3.0	4.3	4.8

Källa: SIS Ägarservice.

2. Börsnoterade bolag ska följa Svensk kod för bolagsstyrning (koden), utarbetad av Kollegiet för svensk bolagsstyrning (Kollegiet). Koden kompletterar lagstiftning och andra regler genom att ange en norm för god bolagsstyrning på en högre ambitionsnivå. Normen är inte tvingande, men bolag som inte följer den ska förklara varför och hur man gjort i stället. I koden anges att börsbolagens styrelser ska präglas av mångsidighet och bredd avseende kompetens, erfarenhet och bakgrund och att en jämn könsfördelning ska eftersträvas. Denna ambition har funnits i koden sedan den infördes 2005 men

¹⁴ Ledare, makt och kön SOU 1997:135.

Kollegiet föreslår nu en skärpning av reglerna och ett förtydligande av principerna för god bolagsstyrning. Valberedningarna ska åläggas bl.a. att tydligt motivera och vid bolagsstämman särskilt redovisa hur den arbetat för att eftersträva en jämn könsfördelning i styrelsen. Därutöver ska Kollegiet genomföra särskilda stödande aktiviteter med ägare och valberedningar. På detta sätt hoppas man öka trycket på valberedningarna och påskynda utvecklingen mot en jämnare könsfördelning. Kollegiets uttalade ambitionsnivå är ca 40 procents andel för det minst företrädda könet sammantaget i börsbolagens styrelser 2020. Redan år 2017 bör de stora bolagen i genomsnitt ha nått ca 35 procent och de mindre närmast sig 30 procent.

3. Statistiska centralbyrån genomförde 2013 på regeringens uppdrag en enkätundersökning om könsfördelning och jämställdhetsarbete i företag med minst 200 anställda i syfte att fördjupa kunskapen om kvinnor på ledande positioner och företagets jämställdhetsarbete. En liknande undersökning genomfördes 2002 vilket gör det möjligt att se utvecklingen över tid. Rapporten visar att både styrelserna och företagets ledningar överlag har blivit mer jämställda, men att utvecklingen går långsamt. Andelen kvinnor i ledningen har ökat från drygt 17 procent 2003 till 28 procent 2013. Personalansvar är det vanligaste ansvarsområdet för kvinnor medan ansvar för ekonomi är männens vanligaste ansvarsområde. Företagen hade 2013 i något större utsträckning än för 10 år sedan ett organiserat jämställdhetsarbete, men mycket återstår att göra.

Bilaga 1

Indikatorer för uppföljning av regeringens jämställdhetspolitik

Indikatorerna är indelade i fyra områden, dvs. de jämställdhetspolitiska målen: Makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Representation i politiken

- 1.1 Valdeltagande i allmänna val efter ålder
- 1.2 Nominerade och valda till allmänna val efter födelseregion
- 1.3 Riksdagens sammansättning efter val 1921–20XX
- 1.4 Ledamöter i riksdagens utskott
- 1.4 b Ordförande i riksdagens utskott
- 1.5 Regering och regeringskansli efter position 1973, 1985, 1998, 2010, 2013 och 20XX
- 1.6 Förtroendeuppdrag i kommuner efter organ
- 1.6 b Kommun- och landstingsstyrelser ordförande
- 1.7 Förtroendeuppdrag i landsting efter organ
- 1.8 Förtroendeuppdrag i kommunala facknämnder
- 1.9 Förtroendeuppdrag i landstingskommunala facknämnder
- 1.10 Förtroendeuppdrag i kommuner efter position
- 1.11 Förtroendeuppdrag i landsting efter position
- 1.12 Svenska EU-parlamentariker

Representation i näringslivet

- 1.13 Styrelser och ledning i börsföretag
- 1.14 Styrelser och ledning i statligt hel- och delägda företag
- 1.15 Styrelser och ledning i affärsverken
- 1.16 Chefer i privat sektor efter typ av chef

Facklig representation

- 1.17 Förtroendevalda i fackliga organisationer 1973, 1985, 2001, 2011 och 20XX

Deltagande i medborgerliga aktiviteter

- 1.18 Personer 16–84 år aktiva i ett politiskt parti efter ålder
- 1.19 Personer 16–64 år aktiva i en facklig organisation efter ålder

Representation i offentlig sektor

- 1.20 Chefer i offentlig sektor efter typ av chef
- 1.21 Ledamöter i centrala myndigheters styrelser och insynsråd 1991–
- 1.22 Myndighetschefer

Övrig representation

- 1.23 Professorer vid universitet och högskolor

Ekonomisk jämställdhet

Inkomst och löner

- 2.1 Från löne- och näringsinkomst till individuell disponibel inkomst för personer i åldern 20–64 år
- 2.2 Disponibel inkomst per konsumtionsenhet för hushåll 20-64 år efter hushållstyp
- 2.2b Individuell disponibel inkomst efter hushållstyp och antal barn
- 2.3 Ekonomiskt bistånd efter hushållstyp
- 2.4 Ersatta dagar för vård av barn 1974–
- 2.5 Frånvarande hela veckan p.g.a. föräldraledighet efter frånvarotid och utbildningsnivå
- 2.6 Kvinnors lön som andel (%) av mäns lön efter sektor före och efter standardvägning 1994–
- 2.7 Lönespridning efter sektor och totalt

Tillgång till arbete

- 2.8 Befolkningen 20–64 år i och utanför arbetskraften
- 2.9 Relativa arbetskraftstal efter ålder 1970–
- 2.10 Befolkningen och relativa arbetskraftstal efter ålder och födelseregion
- 2.11 Sysselsättningsgrad för personer i åldern 20–64 år efter ålder
- 2.12 Anställda 20–64 år efter sektor och anknytningsgrad till arbetsmarknaden
- 2.13 De 30 största yrkena
- 2.14 Grad av könsdominans på arbetsmarknaden
- 2.15 Segregeringsindex efter ålder
- 2.16 Sysselsatta 20–64 år efter ålder och vanligen arbetad tid
- 2.17 Sysselsatta 20–64 år efter ålder och genomsnittlig vanligen arbetad tid
- 2.18 Sysselsatta 20–64 år efter ålder och anknytningsgrad till arbetsmarknaden
- 2.19 Tidsbegränsat anställda i åldern 20-64 år efter typ av anställning
- 2.20 Sysselsatta föräldrar 20–64 år med hemmavarande barn efter yngsta barnets ålder och anknytning till arbetsmarknaden
- 2.21 Sysselsatta föräldrar i åldern 20–64 år med hemmavarande barn efter yngsta barnets ålder och arbetstidens längd
- 2.22 Sysselsatta 20–64 år efter ålder och vanligen arbetad tid som heltid och deltid
- 2.23 Orsak till deltidsarbete för personer i åldern 20-64 år
- 2.24 Arbetslösa 20–64 år efter utbildningsnivå och tid i arbetslöshet
- 2.25 Undersysselsatta deltidsanställda 20-64 år efter utbildningsnivå och tid som undersysselsatt
- 2.26 Undersysselsatta deltidsanställda 20-64 år efter ålder
- 2.27 Personer 20–64 år som inte tillhör arbetskraften efter huvudsaklig verksamhet

Tillgång till utbildning

- 2.28 Befolkningen efter ålder, födelseregion och utbildningsnivå
- 2.29 Elever som är behöriga till gymnasieskolan efter svensk och utländsk bakgrund
- 2.30 Grad av könsdominans i gymnasieskolan
- 2.31 Elever som började gymnasieskolan hösten 20xx och som

fullföljt utbildningen inom 4 år efter svensk och utländsk bakgrund

- 2.32 Avgångna från gymnasieskolan efter program eller anknytning till program
- 2.33 Examinerade på grundnivå och avancerad nivå i högskolan efter inriktning

Arbetsvillkor

- 2.34 Pågående sjukpenningfall i december åren 1974–
- 2.35 Personer med sjuk- och aktivitetsersättning efter ålder december
- 2.36 Frånvarande p.g.a. sjukdom hela eller del av referensveckan efter ålder

Företagande

- 2.37 Företagare 20 år och äldre efter näringsgren och ålder
- 2.38 Nystartade företag efter näringsgren och ledningens sammansättning

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Tillgång till barnomsorg

- 3.1 Förskola, annan pedagogisk verksamhet och fritidshem 1972–20XX i kommunal regi
- 3.1 b Ersatta dagar för vård av barn 1974–20XX

Fördelning mellan betalt och obetalt arbete

- 3.2 Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20-64 år

Obetalt arbete

- 3.3 Tid för obetalt arbete efter livscykel
- 3.4 Tid för obetalt arbete efter aktivitet
- 3.5 Tid för omsorg om andra efter familjecykel
- 3.6 Tid för omsorg om andra
- 3.7 Sysselsatta 20-64 år efter ålder och heltid och deltid
- 3.8 Sysselsatta som arbetar deltid av orsak som vård av barn och vård av vuxen anhörig/släkting
- 3.9 Personer 65 år och äldre i ordinärt boende som behöver och får hjälp varje vecka efter ålder och vårdgivare.

Mäns våld mot kvinnor

Oro

- 4.1 Personer som känner oro för att utsättas för överfall eller misshandel efter ålder
- 4.2 Personer som känner sig otrygga vid utevistelse sen kväll efter ålder
- 4.3 Personer som väljer en annan väg eller färdväg på grund av oro att utsättas för brott efter ålder

Utsatthet

- 4.4 Personer utsatta för misshandel efter familjesituation och ålder
- 4.5 Personer 16-79 år utsatta för misshandel efter plats
- 4.6 Personer 16-79 år utsatta för misshandel efter relation till

- förövaren
- 4.7 Personer utsatta för hot efter familjesituation och ålder
- 4.8 Personer 16-79 år utsatta för hot efter plats
- 4.9 Personer 16-79 år utsatta för hot efter relation till förövaren
- 4.10 Personer 16-79 år utsatta för sexualbrott efter ålder

Anmälda brott

- 4.11 Anmäld misshandel
- 4.12 Grov kvinnofridskränkning
- 4.13 Anmäld våldtäkt

Lagförda

- 4.14 Lagförda efter huvudbrott